

TALÁLKOZÁSAIM KORPONAY TANÁR ÚRRAL

Lassan 40 éve lesz, hogy Korponay Béla tanár úrral először találkoztam. Az érettségi vizsgát követően orosz–angol szakra jelentkeztem a debreceni egyetemre. Félénk diákként léptem be az akkor még Kossuth Lajos Tudományegyetemnek nevezett intézmény kapuján, hogy felvételi vizsgát tegyek. Emlékszem, angolból egyik felvételiztető tanárunk Korponay Béla volt. Szövegértési készségünket, lexikai ismereteinket mérte fel. Mindenkinek egy olyan angol nyelvű történetet adott, amelyekben valamilyen poént rejtett el a szerző. A szöveget olvasni, majd fordítani kellett, az ismeretlen szavakat Tanár Úr készséggel körülírta, megmagyarázta. Ha a szövegre nevetéssel reagáltunk, már nem is kellett lefordítani. Mivel megértettük a történet csattanóját, nemcsak azt feltételezte, hogy van humorérzékünk, hanem azt is, hogy az esetleges ismeretlen szavak ellenére megértettük a szöveget. Bár a sok közül ez a feladat a vizsgának csak az egyik komponensét képezte, a kedvesség, a jó kontaktus, a kellemes hangulat és a sikerélmény önbizalmat adott a további akadályok leküzdéséhez. Akkor még nem sejtettem, hogy Tanár Úr tevékenysége és személyisége nemcsak egyetemi tanulmányaim során kísért majd végig, hanem életpályám alakulásában is meghatározó lesz.

Egyetemi tanulmányaink első és második évében Tanár úr az angol nyelv történetének számunkra bábeli zűrzavarhoz hasonlítható világában kalauzolt el bennünket. S mivel e kalauzolás, avagy az idegenvezetés sikeres volt, a vizsgán mindannyian sikerrel vettük az akadályokat. Harmad- és negyedéven a generatív grammatikáról szóló előadásaival kápráztatott el bennünket. Előadásait apró kis mozaikokhoz tudnám hasonlítani, amelyek a félév, illetve a tanév végére egésszé formálódtak. Közelebb vittek ahhoz, hogy meglássuk és megértsük, majd ösztönösen keressük a nyelvben rejlő, láthatatlan összefüggéseket, logikai kapcsolatokat. Tanár Úr szavai fokozták a nyelvészet iránti érdeklődésünket, mindannyiunkat meggyőzve arról, hogy a nyelvvel való foglalkozás érdekes és izgalmas szellemi tevékenység.

Talán akkor érthetjük meg legjobban, hogy miért volt kimagasló egyéniség a most 80. születésnapját ünneplő Korponay Béla professzor, ha megkíséréljük elmondani, hogy tanárként, egyetemi vezetőként, tudósként és magánemberként mit nem tett, milyen nem volt.

Soha nem fenyegetett, soha nem emelte fel a hangját. Nem mondta, hogy az általa tanított tárgy a legfontosabb, s ha nem tanuljuk meg jelesre, akkor belőlünk nem lesz sem nyelvész, sem irodalmár, legfeljebb „csak” tanár valamelyik vidéki általános vagy középiskolában. Nem fenyegetett buktatással, nem fegyelmezett vasszigorral. Soha nem éreztette tanítványaival, mekkora hatalom van a kezében, vagy hogy bármi, amit elértünk, függene az ő jóindulatától. Soha nem mutatta ki, hogy lennének „kedvencei”, hogy jobban kedvelné a nyelvészetre fogékonyabb hallgatókat, mint azokat, akiket kevesebb „nyelvészeti tehetséggel” áldott meg a sors. Ezzel szemben példaértékű volt hatalmas tudása és szerénysége, felejtethetlen

humorérzéke és a tanítványai iránt is kimutatott tisztelet. Számunkra akkor nagyon sokat jelentettek halk, de fajsúlyos szavai és biztatása, jó tanácsai. Megtiszteltetésnek éreztük, hogy olykor-olykor eljött a csoportunkkal vacsorázni, ahol a beszélgetések során mindig meggyőzött emberségéről, segítőkészségéről.

Életpályám során 1992-ben találkoztam ismét Korponay Béla professzorral, amikor Miskolcra jött, hogy az alakuló Bölcsészettudományi Intézetben, majd a Bölcsészettudományi Karon belül megszervezze az angol és a nyelvészeti tanszékeket. Engem azzal bízott meg, hogy az alkalmazott nyelvészetet tanítsam angol szakos hallgatók számára. Nagy kihívás volt ez már csak azért is, mert amikor én jártam egyetemre, az alkalmazott nyelvészet tárgyköréből mi csupán egy kis szeletet, a nyelvoktatás módszertanát tanultuk. „Kinézem magából, hogy meg tudja csinálni” – mondta Korponay professzor. Ekkor határoztam el, hogy végleg felhagyok a már rutinszerűen művelt lektorátusi nyelvtanári tevékenységgel, és helyette a sokkal nehezebb, de izgalmasabb alkalmazott nyelvészetet választom. Ezt követően jelentkeztem PhD-képzésre, ahol Tanár Úr továbbra is segítő szándékkal kísérté figyelemmel tevékenységemet. Egyik alkalommal megmutattam neki egy, az igék mondatbeli szerepéről írt összefoglalómat. Biztató szavai ekkor sem maradtak el. Ugyanakkor felhívta a figyelmemet egy nagyon fontos dologra. Megkért, gondolkodjak el azon, hogy mire is jó, amit írtam. Kinek van szüksége rá? Ki veszi majd hasznát? És vajon mire lehet ezt az egészet felhasználni? Ezek a kérdések is igazolták, hogy a jövőben a Szépe György által „hasznos nyelvészetnek” nevezett alkalmazott nyelvészet irányába kell terelni a kutatásaimat, és mindazt, amit az igékről és az esetgrammatikáról Korponay Tanár Úrtól tanultam, a gyakorlati hasznosíthatóság szempontjából kell szemlélnem. Hosszú éveken át tanítottam angol szakosoknak az angol nyelv oktatásának módszertanát, és sikerült elérnem, hogy tanítványaim megértsék: az új lexikai egységeket kontextusban, szemantikai alapokra helyezve, és az ige esetkeretei köré rendezve kell tanítani, mert értelmes mondatot csak akkor szerkeszthetünk, ha az ige minden „üres helyét” kitöltjük. Az utóbbi években a fordításelméleti előadásokon arra hívom fel a hallgatók figyelmét, hogy a fordítás gyakorlatában, vagyis a forrásnyelvi szöveg célnyelvi szöveggé transzformálásakor ne a hagyományos kategóriákkal jellemezhető szintaktikai, hanem a szemantikai esetek megfeleltetésére törekedjenek. Ilyenkor nagy érdeklődéssel fogadják azokat a példákat, amelyekkel a doktori képzés során Tanár Úr ismertetett meg minket. Meg vagyok győződve arról, hogy mindazok, akik az igékkel és az esetgrammatikával kapcsolatos előadásaimat hallgatják, a tőlem kapott ismereteket a gyakorlatban is hasznosítani fogják.

Tanár Úr, büszke vagyok rá, hogy a tanítványa, majd egy rövid ideig a kollégája is lehettem. Engedje meg, hogy megköszönjem mindazt, amit egyetemi hallgatóként, majd később tanárként Öntől kaptam.

Simigné Fenyő Sarolta